

Неозначено-особові речення

Вправа
«Неозначено-особові речення в заголовках новин»

Опис. Запропонована вправа ознайомить учнів із неозначено-особовими реченнями та їхніми виражальними можливостями на прикладі новинних заголовків, а також навчить розпізнавати маніпуляції через такі речення. Крім того, учні дізнаються, які є типи та стандарти заголовків у новинних повідомленнях і, виконуючи завдання з добору інформаційного заголовка до поданої новини, спробують себе в ролі журналістів.

Учень має знати

- » види односкладних речень.

Учень має розуміти

- » будову односкладних речень кожного з типів;
- » виражальні можливості й роль односкладних і неповних речень у текстах художнього, розмовного, публіцистичного стилів.

Учень має вміти

- » визначати види односкладних речень (також як частин складних речень);
- » конструювати односкладні речення вивчених видів;
- » правильно використовувати їх у власному мовленні.

ПОЯСНІТЬ. Усі ці речення є неозначено-особовими. У таких реченнях дію виконує невизначена особа, певна людина чи коло осіб. Головним членом у цих реченнях є присудок. Він може бути виражений:

Для приміток:

1. дієсловом у третій особі множини теперішнього чи майбутнього часу (уявним підметом є слово «вони»), наприклад «Львову прогнозують крижані дощі», «Учням пропонують тести з «кінською швидкістю» виконання».
2. дієсловом минулого часу у множині (уявні підмети — «вони», «ми», «ви»), наприклад «У Харкові всю ніч ганялися за шумахером-неадекватом», «Українців здивували новим тарифом на світло»;
3. дієсловом умовного способу у множині, наприклад «Хотіли б, але не можемо».

У неозначено-особових реченнях основна увага зосереджена на факті, події, а не на виконавцеві дії.

НАГОЛОСІТЬ. Неозначено-особові речення не варто плутати з неповними двоскладними, у яких пропущений підмет. Наприклад: *Редактори вебсайту опублікували три новини з маніпулятивними заголовками. Через дві години, після критики в соцмережах, тексти прибравли.*

Присудок у неозначено-особових реченнях

1. Дієслово у 3 ос. мн. теперішнього чи майбутнього часу; уявний підмет — «вони». («Львову прогнозують крижані дощі», «Українців здивували новим тарифом на світло».)
2. Дієслово мин. часу у множині; уявний підмет — «вони», «ми», «ви». («У Харкові всю ніч ганялися за шумахером-неадекватом».)
3. Дієслово умовного способу у множині. («Хотіли б, але не можемо».)

Друге речення є неповним, адже з контексту зрозуміло, що тут пропущений підмет «редактори» (наявний у першому реченні).

 ПОВЕРНІТЬСЯ на слайд із п'ятьма неозначено-особовими реченнями-заголовками.

 ЗАПИТАЙТЕ. Які з цих заголовків повідомляють нову інформацію, а які промовляють до наших емоцій?

 ПРИМІТКА. Дайте учням час на перечитування речень.

СКАЖІТЬ. Речення № 1–5 є заголовками новин на інформаційному ресурсі, тобто мають повідомляти *нову* інформацію. Однак, як ми бачимо, вони спрямовані радше на емоції, спонукають читача відкрити публікацію з таким заголовком. Їх називають сенсаційними.

 ЗАПИТАЙТЕ. Як ви гадаєте, чи можна назвати такі заголовки професійною журналістською роботою?

ПОЯСНІТЬ. Жоден із цих заголовків не є зразковим прикладом журналістської роботи. Заголовок — дуже важливий складник журналістського матеріалу. Саме заголовок здебільшого визначає, читатиме людина матеріал чи ні. Заголовок допомагає читачеві зробити вибір, що саме він читатиме (точно окреслити тему), та/або спонукати прочитати текст.

Заголовки поділяють на інформаційні та мотиваційні. Інформаційні несуть читачам нову інформацію, є реалістичними й обережними; мотиваційні — намагаються емоційно вплинути на читача, заінтригувати, не виказавши ключової новини.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

У КМДА розуміють, що відсутність гарячої води завдає киянам дискомфорту, але іншого способу підготовки централізованої системи тепломереж не знайшли [5].

Варіанти заголовків:

- У Києві відключатимуть гарячу воду.
- У всіх районах Києва поетапно відключатимуть гарячу воду.
- У КМДА повідомляють про відключення гарячої води.

Неозначено-особові речення:

- У КМДА розуміють. (Неозначено-особове речення є частиною складного речення.)
- Із 12 травня в Києві розпочнуть гідралічні випробування тепломереж, у всіх районах столиці поетапно відключатимуть гарячу воду. (2 неозначено-особових речення – частини складного речення)
- Випробування мали почати відразу після закінчення опалювального сезону (Неозначено-особове речення є частиною складного речення.)
- Їх відклали через карантин (Неозначено-особове речення є частиною складного речення.)
- Що карантин послаблять (Неозначено-особове речення є частиною складного речення.)
- Ухвалили рішення почати випробування (Неозначено-особове речення є частиною складного речення.)
- Але іншого способу підготовки централізованої системи тепломереж не знайшли (Неозначено-особове речення є частиною складного речення.)

Текст № 2:

Чергові вибори президента Польщі, які планували провести 10 травня, не відбудуться. Їх перенесуть на пізніший термін. Про це йдеться у спільній заяві лідера керівної партії «Право і справедливість» Ярослава Качинського та його спільника, лідера партії «Згода» Ярослава Говіна.

«Після закінчення останнього терміну 10 травня 2020 року й очікуваного скасування виборів Верховним судом через те, що їх не було проведено, спікер сейму оголосить нові президентські вибори в перший можливий термін», — йдеться в заяві. Зазначено, що вибори проведуть у заочній формі (поштою). Причина перенесення — відмова опозиції від «усіх конструктивних пропозицій».

В Onet навели слова віце-прем'єра Польщі Яцека Сасіна, який заявив, що тепер можлива дата проведення президентських виборів — це друга половина червня. З офісу прем'єр-міністра Міхала Дворчіка передали менш оптимістичний прогноз: зараз назвати нову дату виборів не можуть. [12].

ДЖЕРЕЛА

Для приміток:

1. Видалення сторінок Znaj.ua та Politeca: що думають експерти [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. — 18.09.2019. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-politeka-znajua-vydalennia-storinok/30170418.html>.
2. Вольф Шнайдер, Пауль-Йозеф Рауе. Новий посібник з журналістики та онлайн-журналістики / перекл. з нім. В. Климченко; за загал. ред. В. Іванова — К. : Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2014. — 358 с.
3. Гід журналіста : зб. навч. матеріалів, складена за фр. методикою вдосконалення працівників ЗМІ / Центр підготовки й вдосконалення журналістів, Інститут масової інформації ; адапт. та упоряд. А. Лазарева ; ред. С. Таран. — К. : [б.в.], 1999. — 96 с.
4. До Києва масово ввозять домовини [Електронний ресурс] // Znaj.ua. — 11.05.2020. — Режим доступу до ресурсу: <https://kyiv.znaj.ua/310400-do-kiyeva-masovo-zvozyat-truni>.
5. З 12 травня в Києві почнеться відключення гарячої води [Електронний ресурс] // Ліга.Новости. — 08.05.2020. — Режим доступу до ресурсу: <https://ua-news.liga.net/kyiv/news/z-12-travnya-v-kiyevi-pochnetsya-vidklyuchennya-garyachoi-vodi>.
6. Львів захоплять у полон крижані дощі — стихія збожеволіє 25 квітня [Електронний ресурс] // Znaj.ua. — 24.04.2020. — Режим доступу до ресурсу: <https://lviv.znaj.ua/307431-lviv-zahoplyat-u-polon-krizhani-doshchi-stihiya-zyjde-z-rozumu-25-kvitnya>.
7. Рейтинг ІМІ з дотримання професійних стандартів очолили одразу шість онлайн-ЗМІ [Електронний ресурс] // Детектор медіа. — 15.05.2020. — Режим доступу до ресурсу: <https://detector.media/community/article/177175/2020-05-15-reiting-imi-z-dotrimannya-profesiinikh-standartiv-ocholili-odrazu-shist-onlain-zmi/>.
8. Українська мова : підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. В. Заболотний, В. В. Заболотний. — К. : Генеза, 2016. — 224 с.
9. Українська мова : підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. / І. П. Ющук. — К. : Либідь, 2004. — 640 с.
10. Українська мова : підручник для 8–9 кл. середньої школи / О. Б. Олійник. — К. : Альфа, 1997. — 432с.
11. Українців здивували новим тарифом на світло, скільки доведеться віддати за затишок у квартирі [Електронний ресурс] // Znaj.ua. — 09.05.2020. — Режим доступу до ресурсу: <https://chronicle.znaj.ua/310157-ukrajinciv-zdivuvali-novim-tarifom-na-svitlo-skilki-dovedetsya-viddati-za-zatishok-u-kvartiri>.
12. У Польщі скасували президентські вибори, які мали відбутися 10 травня [Електронний ресурс] // Ліга.Новости. — 07.05.2020. — Режим доступу до ресурсу: <https://ua-news.liga.net/world/news/u-polschi-vidminili-prezidentski-vibori-yaki-povinni-buli-vidbutisya-10-travnya>.

13. У Харкові копи всю ніч ганялися за шумахером-неадекватом — «Збив патрульного і дав по газах» [Електронний ресурс] // Znaj.ua. — 10.05.2020. — Режим доступу до ресурсу: <https://kharkiv.znaj.ua/310282-u-harkovi-kopi-vsyu-nich-ganyalisya-za-shumaherom-neadekvatom-zbiv-patrulnogo-i-dav-po-gazam>.
14. Учням пропонують тести з «кінською швидкістю» виконання — «Чи потрібна така школа?» [Електронний ресурс] // Znaj.ua. — 23.04.2020. — Режим доступу до ресурсу: <https://znaj.ua/society/307231-uchnyam-proponuyut-testi-z-kinskoyu-shvidkisty-vikonannya-chi-potribna-taka-shkola>.

Для приміток:

Series of horizontal dotted lines for taking notes.

АВТОРКА: Галина Будівська

Матеріали розроблені в рамках проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується IREX за підтримки посольств США та Великої Британії, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси. Використання матеріалів дозволене лише з некомерційною метою і за умови посилання на проєкт та IREX.